

electionem jam in Urbem reversus mense Augusto anni 1181, moxque vicarius Urbis ab eodem pontifice constitutus, exinde Romæ ad multos annos assiduus **95** fuit. Sed annum quo scribebat distinctus aperit Joannes ipse Eremita libro primo Vitæ S. Bernardi, circa medium, cum ait accepisse se quæ tum scribebat, a Roberto abbate, qui sobrinius erat S. Bernardi, et *magis quam sexaginta septem annis in monasterio, sub jugo regularis disciplinæ vixerat.* Nam si Robertus anno 1113, ut verisimile est, cum S. Bernardo Cistercium intraverat, annus ejus monachismi 67 fuit Christi 1180.

Frustra sit igitur qui hunc putet Joannem Eremitam, de quo Angelus Manrique in Annalibus Cisterciensibus ad annum Christi 1115, qui Morimundi fundationem promovet, cellamque incoluerit uliginoso loco, ac pene inaccesso, haud procul Acrimonte oppido, in Campaniæ et Lotharingiæ confiniis. Nam hic Joannes longe inferioris ævi, ne visum quidem a se S. Bernardum refert, sed tamen de eo aliquid scribere ideo rogatum, *quod ego*, inquit ipse in Epistola ad Herbertum, *apud quosdam discipulorum ejus, olim assiduus fueram, adhuc puer.* At nisi me fallit conjectura, fuit hic Joannes prior Clarevallensis; idem ipse de quo Goswinus Clarevallis quondam monachus, in Prologo libri Miraculorum ad Gerardum Everbaci abbatem: *Joannes, inquit, prior Clarevallis, pulchrum volumen fecit componi, in quo miracula diversorum, et visiones, ad ædificationem legentium continebantur descripta.* Fallor autem ego, si non ipsomet cujus meminit Goswinus, Joannis prioris volumina, reverendissimi domini Claudii L'Argentier piæ memoriæ Clarevallensis abbatis singulari humanitate mihi exhibitum, his manibus versavi; in quo cum Vita S. Bernardi auctore Joanne Eremita, et Vita beati Petri Juliacensis prioris, habentur Herberti De miraculis libri tres, et visiones aliæ ac miracula anonyma quamplurima. Hujus ergo codicis Joannem priorem collectorem asserens Goswinus, auctorem non negavit; et cum ex variis opusculis conflatus sit, partim Joannis Eremitæ, partim aliorum stylo conscriptis, ego Joannem hunc Eremitam, priorem ipsam Clarevallis affirmare non dubito: ac fortasse eundem, cujus memoriam ad mensis Maii diem 21, Menologium Cisterciense adnotavit. Ad ultimum monendus es, mi lector, codicem illum Clarevallensem, **96** Joannis prioris cura et jussu compactum, dictum fuisse a nonnullis *librum Herberti De miraculis*; quia nimirum hujus argumenti opus, ab Herberto tres in libros distinctum, longe maximam ejus voluminis partem obtineret. Itaque in aliquot editionibus operum S. Bernardi, refertur ex libro Herberti abbatis, mirum illud de volumine quorundam miraculorum S. Bernardi, quod illibatam reperit, cum per imprudentiam sub dio relictum, ibique unius circiter mensis spatio magnis et assiduis imbribus expositum jacuisset. Citandum autem fuerat, ex epistola Joannis Eremitæ ad Petrum episcopum Tusculanum, quæ est proemialis ad Vitam S. Bernardi ab eo conscriptam: habeturque in eodem codice Clarevallensi cum libro Herberti De miraculis; sed alia manu diversoque stylo exarata. Nam Herbertus ipse ea de re nullum verbum facit.

VITA S. BERNARDI

CLAREVALLENSIS ABBATIS

AUCTORE JOANNE EREMITA.

Vide supra Vitam quartam S. Bernardi, col. 531.

IN VITAM BEATI PETRI

PRIORIS JULIACENSIS PUELLARUM MONASTERII, ET MONACHI MOLISMENSIS

PRÆFATIO.

97-132 Descripsimus olim hanc Vitam ex Codice monasterii Charitatis, diocesis Bisontinæ, Ordinis Cisterciensis, eamque postmodum cum codice Clarevallensi contulimus, in quo tamen deerat præfatio, atque horum codicum manus, auctorem prodere nobis visa est, ipsi de quo scribit, beato Petro supparem. Cum autem vero quam simillimum sit, Petrum hunc Stephani popularis sui, qui tertius Cisterciensium abbas fuit, contubernalem, fuisse ex illis uno et viginti Molismensibus monachis, qui Cisterciensem inchoarunt familiam; unum quoque ex illis qui Molismum cum Roberto abbate post biennium redierunt; adeoque Petrus et Benedictinum et Cisterciensem Ordinem spectet, mirum videri potest diem ejus anniversariæ memoriæ consecratam, nullo in alterutrius Ordinis Martyrologio seu Menologio ascriptam reperiri, cum ad totius sanctitatis ornamenta nihil ei desit, nisi forte auctoritate apostolica vindicatus non est (de quo non constat); certe præcipuum locum mereri videatur inter viros illustres non vindicatos, quibus respersi sunt Benedictinorum et Cisterciensium Fasti. Verum hujus silentii ratio in promptu est, directio Molismensis archivi, et Juliacensis Parthenonis (cujus hodie, præter solum, et ædiculam cum virilis prioratus titulo, nihil superest) excidium vetus; quibus casibus et Petri sacræ exsuviae periire, et quidquid de illo in Calendariis aut Necrologiis adnotatum erat, tu adeo præter Vitam hanc velut e naufragio collectam, ad eum **133** pertines appareat nihil. Quæ sane Vita eo majoris est pretii quo rarissima, et ne quidem Angelo Manrique Cisterciensium Annalium conditori nota, qui ea quæ de Humburgiæ sive Humbelinæ S. Bernardi sororis felici ad superos transitu (ex his certe beati Petri Gestis derivata) retulit, ex Gallico scriptore Guillelmo Flamengo accepit, qui hac ipsa, B. Petri Vita usus erat. Purius hauries, mi lector, ex fonte ipso. Sed adverte capite 11 ad codicis Clarevallensis pravam lectionem, ubi rex Philippus Theobaldi Campaniæ comitis filiam, ex B. Petri vaticinio uxorem duxisse legitur, falso utique; nam Aalis Theobaldi filia, uxor tertia fuit Ludovici regis VII, cognomento Junioris, mater autem Philippi Augusti. Quare Ludovici nomen ex codice Charitatis, in textu retinimus.

VITA SANCTI PETRI

PRIORIS JULIACENSIS PUELLARUM MONASTERII, ET MONACHI MOLISMENSIS.

PROLOGUS.

134 Quotiescunque sanctorum solemnia anniversario curriculo celebramus, aliqua ex eorum gestis ad utilitatem fidei Christianæ convenientia, in Christi laudibus recitare debemus. Nam revera Christi muneris est quidquid in sanctis ejus laudabile est. Denique, laude sanctorum ejus desuescimus esse filii iræ, et assuescimus esse filii misericordiæ, atque eisdem sanctis, quibus merito actionis æquiparari nequimus, pro merito laudis ac venerationis ipsorum, ipsis intervenientibus assimilari utunque valebimus. Participesque eorum recompensationis, divina favente clementia nos fore credimus, quorum divam memoriam pro cultu celebrare satagimus, **135** dum scilicet in veneratione justorum ejusdem Domini capitis vereramus præsentiam, qui ait: *Qui accipit, si quem misero, accipit eum qui misit illum* (Joan. XIII). Quem admodum et in laude justorum, eundem Dominum nos laudare non ambigimus, ut Propheta innuit, dicens: *Laudate Dominum in sanctis ejus* (Psal. CI). Laudare igitur de-

Explicit prologus.

INCIPIIT VITA.

I. Igitur beatus Petrus Angliæ regionis indigena, nobilibus parentibus secundum sæculi dignitatem procreatus est, qui, peractis infantia annis, liberalium **136** artium studiis ingenio capaci cœpit dare laborem; quem per omne pueritiæ vel adolescentiæ tempus exercens, usque ad virilem ætatem uberiori intentione mentem defixit. Tanta igitur exercitatione discendi divinæ sapientiæ cibum hauriebat, ut quo magis replebatur, eo magis esuriret, sicut ipsa Dei Sapientia loquitur, dicens: *Qui edunt me, adhuc esurient, et qui bibunt me, adhuc sitient* (Eccli. XXIV). Ecclesiarum etiam conventibus frequenter intererat, et quæcunque ibi ex divinis Scripturis recitabantur, cordis armariolo recondebat, ita ut cum recessisset, ea quæ didicerat, meditatione intentissima ruminaret. Itaque adhuc in tenera ætate, cœpit in horreo cordis divini seminis grana recondere, ut haberet grandiusculus penes se, quo famelicum spiritum reficeret, aut unde conservis suis spiritalis tritici in tempore mensuram erogaret. Et cum puer scholas cum pueris frequentaret, puerorum devitans lasciviam, non otia appetens, sed propriæ utilitati consulens, quodammodo se claustralem exhibebat magis quam scholarem, ea libentis-

PATROL. CLXXXV.

A bemus viros gloriosos in generatione sua, homines magnos virtute præditos; quorum corpora quolibet sint occasu præventa, in pace tamen quiescunt, et nomina eorum vivunt in generationes generationum. Horum sapientiam, et populis narrare, et in ecclesiis laudem eorum celebriter nuntiare debemus. Ex quorum collegio beatum Petrum Juliaci priorem luculentioribus præconiis attollamus; de cujus gestis et virtutibus plurima volumina conscribi potuissent, si non ejus conconobitas negligentia comes obsedisset desidia. Illi enim sæcularibus curis irretiti, opus veneratione dignissimum silentio damnoso depressere. Sed devotæ ipsius filia, quibus Deo donante præfuit, et inter quas defunctus sepulturam habuit, de Vita ipsius pauca quæ superfluerunt fragmenta sibi collegerunt, quæ nos, divina auxiliante gratia, ne perirent, in codicellum redigimus, ut in ore hominum, dulci commemoratione vivat in terris, quem eum Domino spiritum manifeste regnare constat in caelis.

sime legens quæ mores instruerent, nutrent devotionem, mundi parerent contemptum, et cordi ejus disciplinam imprimerent sanctitatis. Induerat sibi faciem disciplinatam, et honestam totius corporis compositionem, ita ut eum amabilem cunctis, ac venerabilem redderent ea, quæ de foris in ipso apparebant, virtutum insignia, scilicet negligentior cultus corporis et vestium, sermo rarior, vultus hilarior, verecundior aspectus, incessus maturior, et continentia decus. Denique Evangelii magisterio se tradens, non surdus auditor, cœpit in pueritia ædificium boni operis in petra firmiter collocare, quod in senectute feliciter consummavit.

137 II. Igitur beatus Petrus, cor suum apponens ad legem vitæ et disciplinæ, cœpit intentissime declinare a malo et facere bonum. Et merito; in his nempe duobus officiis universa lex pendet et propheta. Et audiens Dominum in Evangelio vias vitæ demonstrantem, et dicentem: *Qui non reliquerit patrem et matrem, fratres et sorores, et omnia quæ habet, non potest meus esse discipulus* (Luc. XIV), velut alter Abraham, de terra et de cognatione sua, et de domo patris sui peregre proficisci deliberat, et post utriusque genitoris decessum, fratribus et

sorori unicæ vafaciens, relictis omnibus quæ habebat, Christum vocantem se secutus est, decantans in corde suo et dicens: *Dirige, Domine, in conspectu tuo viam meam (Psal. v); Vias tuas, Domine, demonstra mihi, et semitas tuas edoce me, Dirige me in veritate tua, et doce me quia tu es Deus Salvator meus, et te sustinui tota die (Psal. xxiv); et illud: Deduc me, Domine, in viam tuam, et ingrediar in veritate tua; Lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum (Psal. lxxxv)*. Itaque natali solo egressus, mari Anglico, Deo gubernante, transmissa, mente cœlum inhabitans, beatus Petrus peregrinus et hospes devenit in Gallias. Ubi aliquandiu demoratus, oratoria sanctorum peragrans, religiosorum frequentans consortia, non diebus, neque noctibus, a colloquiis divinis et oratione cessabat. Demum pius sanctorum locorum explorator, Burgundiæ partes subintrans, quemdam continentissimæ vitæ reperit adolescentem, natione Anglicum, Stephanum nomine, qui eodem desiderio ductus quo et Petrus, in hanc se contulerat regionem; cuius vitam, et mores videns, et approbans Petrus, sese ei conjunxit familiarem et socium. Ambo igitur sanctæ societatis inito fœdere commanentes, **138** honore invicem se prævenire contendebant, ab omni iniquitate et immunditia carnis impetum cohibentes, proprias concupiscentias interimentes, illicita desideria macantes. Omni custodia servabant cor suum, scientes quoniam ex ipso vita procedit. Orationi adeo instanter inserviebant, ut quotidie psalterium ex integro alternatis versibus psallerent. Tandem divinitus inspirati, orationis gratia Romam profecti sunt, ubi apostolorum Petri et Pauli introeuntes oratoria, vitulos labiorum et cordis hostiam oleo intimæ devotionis impinguatam, divinæ majestatis conspectui obtulerunt. Aliorum quoque sanctorum peragrantes ecclesias, ubique divinas aures instantissima prece pulsabant, ubique holocaustum medullatum ex integro offerebant, pro minuendis suis suorumque piaculis, pro adipiscendis supernæ promissionis muneribus. Ut vero propriæ devotioni satisfacere, urbe egressi, rursus in Burgundiam, unde advenerant reversi sunt; et Domini providentia Molisium pervenerunt. Ibi itaque comam capitis deponentes, et veste sæculari in habitum religionis commutata, sese divinis obsequiis ex toto mancipaverunt.

III. Beatus igitur Petrus monasterium ingressus, in omni conversatione sua, quasi Lucifer inter astra refulgens, instar magnæ lampadis emicuit. Perfectos æmulabatur ad bonum, sanctorum virtutes sibi proponebat ad exemplum, studebat se vas sanctificationum exhibere, ut habitorem Deum in mentis suæ hospitio posset recipere. Non seminavit mala in sulcis injustitiæ, nec messuit scandala fructus eorum, Erat velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et tardus ad **139** iram. Nulla in eo radix avaritiæ, nullus superbiæ vel arrogantiae tumor. Oris sui septa ab otioso et vano eloquio compescuit,

A a derogationibus perpetuo silentio abstinuit. Certis temporibus lectioni, certis instabat orationi, et quia consuetudo monasterii non admittebat, ut cum socio suo Stephano Psalterium percurreret, sicut in sæculo consueverant, hanc sibi indixerunt legem, ut alter eorum quotidie medietatem Psalterii psalleret, alter vero reliquam medietatem compleret, quam consuetudinem beatus Petrus fere usque in finem vitæ suæ retinuit.

Quodam tempore cum beatus Petrus, missus ab abbate, in unam cellarum quæ ad abbatiam pertinent moraretur, accidit ut novella illa Cisterciensis plantatio, quæ populorum tumultum, et sæculi turbine fugiens, in solitudine soli Deo vacare contendebat, Patre simul orbaretur et pastore. Quæ ad matris pia suffragia recurrens, consilio virorum Deum timentium, prænominatum Stephanum regulariter in abbatem sibi ordinavit. Pro cuius prosperitate et salute, Petrus in conspectu Domini devotissime assiduabat preces, et perpendens amicam diversis sollicitudinibus implicatam, psalterii illam medietatem quæ se contingebat, non posse implere, totum sibi pro se et socio adimplendum egregius orator assumpsit. O virum charitate suffultum! o verum Christi discipulum, et Apostoli imitorem dicentis: *Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi? (Gal. vi.)*

IV. Contigit aliquando ut vir Dei quorundam sæcularium causis impeditus, quotidianum reddere Psalterium plus solito moraretur. Et ecce, post **140** horam sextam votivi debiti memor, secessit in quemdam feriatum et secretum locum, et veniam pro negligentia petens, solitum cepit psallere psalterium. Cumque illud maxima ex parte complisset, et versum illum scilicet: *Emitte Spiritum tuum et creabuntur (Psal. ciii)*, pronuntiasset, vidit a sinistris assistentem eum qui se transfiguravit in angelum lucis, et accedens ad Petrum, codicem quem manu tenebat, velut lecturus accepit. Et huc illucque discurrens, et quædam ore putido submurmurans, servi Dei animum ab oratione impediabat. Cumque in eo diutius Petrus intenderet, ecce astitit a dextris ejus angelus Domini, ante cuius conspectum malignus ille aufugit, et Psalterium quod indignus tenebat projecit. Tunc beatus Petrus ab angelo lucis confortatus, vehementissime flere cepit, tum quia Dominus eum visitare dignatus sit, tum quia a maligno spiritu eum liberavit. Ex quo tempore discretionem spirituum possedit, et divinis revelationibus cepit insigniri. Et ex eo tempore, orationi, lectioni et contemplationi attentius operam dedit.

Sollicitabatur aliquando vir Dei pro quadam sorore sua, quam cum fratribus suis in sæculo dimiserat, orabatque Deum ut Spiritum consilii illi tribueret. Quadam igitur nocte, vidit se in visu duce ab angelo in patriam suam. Et introducens eum in quoddam cœmeterium, ostendit ei recentem sepulturam, dicens: *Hic sepultum est corpus soror-*

tis tuæ, anima vero ejus Domino spirituum assistit, noli amodo sollicitus esse pro illa.

V. Cum apud Alemanniam, in cella Molisimensis cœnobii quæ Ysodenges dicitur, beatus Petrus adhuc novitius moraretur, et pro sanctitatis merito ab **141** omnibus amaretur et veneretur, accidit quemdam præfectum nequissimum subitanea morte mori, cujus uxor virum Dei plurimum diligebat: quæ accurrens rogabat obnixè, ut pro viro suo Dominum exoraret. Cujus dolori beatus Petrus compatiens, genua in oratione inclinavit, et devotissime oravit. Reversa autem mulier in domum suam, invenit virum suum vivum, quem defunctum reliquerat, qui summo desiderio rogabat virum Dei ad se venire. Ad quem cum beatus Petrus venisset, confessus est inter cætera quod eum suspectum de uxore sua habuisset. Sanctus autem Dei indixit ei pœnitentiam, et viaticum tradidit. Qui disposita domo sua, tertia die migravit ad Dominum.

Alio tempore cum in Firmitate Galcherii idem beatus maneret, et nocte Marci papæ, libro aperto, candela accensa, Matutinos cantaret, psalmumque *Deus laudem (Psal. cviii)*, revolveret, astitit ei antiquus hostis, cantans cum eo. Cumque sanctus irasceretur ei, eo quod disturbaret eum, dixit ei malignus: « Respice, Petre, monachum qui in dormitorio furatur vestimenta fratrum. » Respicens ergo sanctus Dei, licet muris interpositis, spiritalibus oculis intuitus est furem, cuncta quæ rapere poterat asportantem, egressumque de monasterio, cum his quæ abstulerat, in tuto loco latitantem. Ad quæ cum beatus Petrus intenderet, accidit diabolica fraude, ut candela quam manu tenebat, super librum corrueret, et folium libri concremaret: quod usque hodie in approbationem miraculi demonstratur. Percantatis autem Matutinis, red-euntes fratres ad lecta sua, et quæ ibi reliquerant vestimenta minime reperientes, turbati sunt, et ad virum **142** Dei concurrentes, sua furto esse sublata conquesti sunt. Ille vero annuit eis, ut usque mane silerent: die autem facto narravit eis quæ nocte viderat, et ubi fur, cum eis quæ abstulerat, lateret, indicavit. Qui abeuntes invenerunt omnia, sicut vir Dei prædixerat.

VI. In eadem cella clericus quidam, cui a priore denarii debebantur, furatus est calices et thuribula monasterii, et in vicino loco abscondit. Quod cum cognovissent monachi, multum diuque quæsierunt, nec invenire potuerunt: unde conturbati ad virum Dei venerunt; et velut a propheta ab eo responsum quæsierunt. Ille autem dixit eis: « Ego vobis ubi sit indicabo, si eum mihi reddideritis illæsum. » Quod cum ei promisissent, ubi lateret fur indicavit; illi vero euntes, quæ perdiderant invenerunt, et furem ad virum Dei, sicut promiserant, adduxerunt intactum. Ipse vero eum paterne corripuit, charitative refecit, et in pace dimisit.

Decoquebantur aliquando pisa ad refectorem fratrum. Et advocans Petrum quidam de monachis,

A præcepit ut concite pisa pararet. Petrus vero, qui obedientiam certatim tam majoribus quam minoribus exhibere consueverat, nihil cunctatus, accepit ollam ferventem nudis manibus, et eiecit aquam ardorem non sentiens; obedientiaque se protegente, utraque manus apparuit illæsa. Monachus autem qui hæc ei jusserat, videns quod non sensisset incendium, pœnitens quod male egisset, pedibus ejus advolutus, veniam ab eo postulavit. O quam merito ignis materialis eum non nocuit, cujus mentem contra omnem concupiscentiam carnalem, munierat gratia Spiritus sancti.

143 Quidam puer, ejus familiaris, subita infirmitate præventus, toto corpore intumuit. Qui veniens ad eum, sibi postulat subveniri. Cujus dolori homo Dei compassus, orationem fudit, et quædam Christi nomina ei in potu temperavit: quem potum cum hausisset, statim sanus factus est.

VII. Divinis revelationibus ita constat fuisse insignitum, ut de facili prædixerit multoties quid in longinquis regionibus ageretur. Cum enim Dominus Firmitatis Galcherii, Elias nomine, Hierosolymam adisset, et mater ejus pio affectu orationibus et elemosynis pro eo insisteret, quadam die solito tristior venit ad virum Dei, sciscitans qualiter ageretur circa filium suum. Sciebat enim virum spiritalem, de absentibus veram notitiam habere. Sed invenit eum in oratione positum, et in ekstasi raptum. Cumque eum tertio pulsasset, nec a dulcedine contemplationis eum avellere posset, ad propria redire festinabat. Cui cum prior domus obviasset, audissetque ab ea causam tristitiæ suæ, volens eam consolari, secum redire coegit, et inveniens virum Dei adhuc in oratione positum, dixit ei: « Frater Petre, præcipio tibi in nomine obedientiæ, ut huic dominæ dicas quid tibi Dominus revelaverit de filio suo. » Qui quasi de somno evigilans, respondit: « Nisi tam cito me a visione revocassetis, penitus scissem omnia quæ circa illum aguntur: scitote tamen quia jacet in mari de febre acuta, » et modo terminavit: « et quæritur ei gallina ad manducandum, quæ uno aureo eis venditur, et de infirmitate convalescens, in proximo veniet, et tibi pecten eburneum, mihi vero scyphum optimum deferet. » Recessit matrona audita **144** responsione viri Dei, nec est fraudata a desiderio suo; nam, modico tempore evoluto, secundum quod audierat filium suum sanum et incolumem recepit.

VII. Quodam tempore, idem sanctus, Tertia celebrata, in oratorio remansit, ut oraret. Quidam vero monachus, præteriens ante eum, intuitus est eum in oratione ridentem. Qua completa, quæsivit secreto ab eo monachus, quare in oratione risisset, ipse vero volens secretum suum latere, dixit ei: « Ab hodie in unum annum dicam tibi. » Evoluto autem anno, rediit monachus, et dixit ei: « Rogo, Pater, imple quod promisisti, annus jam præterit: eia: dicito, quare in oratione risisti. » Cui ait: « Hora Tertia expleta, remanserunt duo fratres in sedilibus